

ხელის-მარჯვა

მიიღება თფილისში: დროების რედაქციის კანტორაში (გ. წყნეთის და ახ. სტამბაში, ბუთოთაის სანაპიროს).

გამოდის კვირაში ერთხელ, ზარბაზნით.

დროება

საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

ქაღალდი მეტრი

გაზეთის ფასი:

გაბეჭადი, გაუბეჭადი

ერთი წლისა	— 6 მან. კაპ.	5 მან. კაპ.
ნახევრის წლისა	3 „ „	2 „ „
სამ-ს თვისა	— 1 „ 75	1 „ 50
ერთი თვისა	— „ 60	„ 50
ცალკე ნომრის	— „ 12	„ 10

განცხადებაები, «დროებაში» დასაბეჭდად, მიიღება სხვა და სხვა ენაზე. ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი ასაკით, სტრატეგიაზე 4 კაპ. და ახლომთავრულებით—ასობაზე 1/4 კაპ.

შინააზია:

საფრანგეთი 1873 წელს.—«დროებაში» გარდასახვანი: კათოლიკე სასწავლებლებზე.— უნეთი: წერილი ამბები.— უცხო ქვეყნებში: საფრანგეთი—ზარბაზნად (დროებაში) სამართალი: უ. უ. ნოვოველსკის და ნიკოლაძის საქმე.— ნარკვევები: ფელტონი: სურათი ჩვენს ხალხის ცხოვრებაში—რაფაელ ერისთავისა.

საფრანგეთი 1872 წელს

წარსულის სხდომის წინათ ნაციონალური კრების მთელი საფრანგეთი იმ აზრზე იდგა, რომ ტერიტორია და რესპუბლიკელებმა დაამარცხეს და დასცეს მონარქიის პარტიები, რომ მონარქიულებს აზრშია აღარ მოუფათ დაიწყონ ახალი ბრძოლა მმართველობასთან. ამ აზრს იმითი უფრო ამტკიცებდნენ, რომ ბურჟუაზიის და ორლიანებს შუა ვერ მოხდა მორიგება; ამ დინასტიების წარმომადგენლებსა—შამპორსა და ორლიანის პრინციებს—ქონდათ იმაზე ლაპარაკი, ვის უნდა ეკუთვნოდეს საფრანგეთის ტახტი და გვირგვინი, რომელი ამათგანი უფრო კანონიერი ხელმწიფე იქნებოდა. რასაკვირველია, რომ თითოეულ ამათგანს სურდა ხელში ჩაეგდო მმართველობა, ყველა ამათგანი ცდილობდა დამტკიცებინა ხალხისთვის, რომ ის არის კანონიერი მფე და მფლობელი საფრანგეთი-

სა. ზოგიერთ მონარქიულებს დიდი იმედი ჰქონდათ, რომ მოარიგებდნენ ამ ორ დინასტიის წარმომადგენლებს, მაგრამ შემდეგ დიდის ცდისა ვერას გზით ვერ შეიძლეს ამ აზრის ასრულება.

რამდენიმე დღის წინათ, მინამ დაიწყებოდა სხდომა, შამპორმა გამოსცა თავისი პროკლამაცია თავის მომხრე ლეგიტიმისტებთან მიმართული, რომელშიაც თავის პარტიას არწმუნებდა და არიგებდა, როგორ უნდა მოქცეულიყო და რა უმთავრესი მიზანი უნდა ჰქონოდა იმას თავის მოქმედებაში; ის ურჩევდა, რომ იმათ შეერღვინათ ერთი მკვიდრი პარტია, რომელიც უნდა ცდილიყო ჩამოერთვა ტერიტორიის მმართველობა და ეწინააღმდეგე ყველა რეფორმაში, რომელსაც მოინდომებდნენ რესპუბლიკელები რესპუბლიკის დამყარებისათვის ამ შამპორის პროკლამაციას ყურადღება არაფერი მიჰქცია, არ ეგონათ, რომ ამ პროკლამაციას ექნება ისეთი ფრიალი გაეფენა მონარქიულებს.

როცა ტერიტორია წაიკითხა თავისი ეპისტოლე, რომელშიაც გამოაცხადა აზრი მმართველობის ფორმის, რესპუბლიკა საფრანგეთში დაწესებულია და ამ საგანზე არა ლაპარაკი აღარ არის საჭირო, მაშინ მარჯვენა მხარემ გამოაჩინა თავისი ძალა, უარყო ტერიტორიის თხოვნა და მოინდომა შემცირება პრეზიდენტის უფლებისა, პრეზიდენტის ძალისა პასუხმგებელ მინისტრებით. პრეზიდენტი იდგა დიდს უარზე, ის ნათლად ხედავდა, რომ

მთელი ძალა, რომელიც იმას ხელში ეკავა, წაერთმევა და გადაე მარჯვენა მხარეს; ის იძახდა, რომ მე არა მსურს ვიყო უბრალო შაგირი და ბრძანების აღმსრულებელი, მე მსურს, რომ ვიყო თავისუფალი ჩემს მოქმედებაში. მაგრამ მარჯვენა მხარემ ძირითად მტკიცედ დააბრუნა ფეხი და არ უნდოდა თავის აზრები შეეცვალა. იმას არ აზინებდა ტერიტორიის დამუქრება, რომ პრეზიდენტობიდან გადადგებოდა; ჩვენ შუა განხეთქილება, რომ მოხდეს, პრუსიელები გაერევიან ჩვენს შინაურს საქმეებში. იმათ მოითხოვეს, რომ ნაციონალური კრებას განეხილა დაუყოვნებლად მინისტრების პასუხ-მგებლობა.—ამ საქმეში მარჯვენა მხარემ გაიმარჯვა; ამოირჩიეს კომისია, კერძოდ რისი წინადადებით, რომელსაც მიენდო ამ საქმის გარჩევა. ტერიტორია არ მოელოდა ამ გვარ წინააღმდეგობას მონარქიულებისაგან; იმას ეგონა, რომ იმის ძველი ამხანაგები—ორლიანისტები არ უმტყუნებენ, არ მოინდომებენ იმის დაცემას; იმას ეგონა, რომ ორლიანისტებს იმდენი ნდობა და პატივი ექნებოდათ იმისი, რომ არ მიუდგებენ ლეგიტიმისტების მხარეს, და არ მიუდგებიან იმათ. გარემოებამ ტერიტორიის ჩაგდო ცუდს მოგომარებაში და არ იცოდა, როგორ გამოემართა ამ უბედურობიდან, ამ განსაცდელიდან.

დადგა კრიზისი, როგორც ტერიტორიის პოლიტიკაში, ისე ბირჟაზე. ტერიტორია ცდილობდა, რომ როგორმე აეხსნა, რა მნიშვნელობა და რა მიზანი ჰქონდა იმის პირველ სიტყვას: ის

აჯერებდა მარჯვენა მხარეს, რომ იმას სრულიად არ სურდა წარმოეთქვა რომ საფრანგეთში რესპუბლიკა დამყარდოდა და დაწესდა, ის იძახდა, რომ ჩემი აზრით ახლანდელი საფრანგეთის მდგომარეობა მოითხოვს რესპუბლიკური ფორმას. მაგრამ ტერიტორიის გასამართლებელი სიტყვას ყურადღება არაფერი მისცა. მარჯვენა მხარე ეძებდა მიზეზს, რომ გამოეცხადოს ომი მმართველობას; იმისთვის სულელი იყო, ვინ წარმოუდგენდა ამ გვარ მიზეზს თვითონ ტერიტორია და თუ სხვა რომელიმე მმართველობის წევრი. როცა სხვა გზით ვერ მოარიგა ტერიტორია მარჯვენა მხარესთან, მაშინ იმან დაუწყო ალერსი, გამოუყენა დიფფორი, რომელიც წარმოე თქვა ისეთი სიტყვა, რომ მოიყვანა ალტაცებაში მთელი მარჯვენა მხარე. იმის წინააღმდეგობა, კრებამ ამოირჩია ახალი კომისია, რომელსაც არ ჰქონდა ისეთი სპეციალური დანიშნულება და შევიწროებული პროგრამა, როგორც კერძოდ რისისა. ამ კომისიას უნდა განხილვა სხვა და სხვა კონსტიტუციური რეფორმები. კომისია შესდგება 30 კაცისაგან; ამათში 20 მარჯვენა მხარეს ეკუთვნის და 10 მარცხენას. რასაკვირველია, ამისაგან საფრანგეთი ბევრს კარს ვერ მოელოს.

ჩვენი გაზეთის მკითხველებსა შეეატყობინეთ ამას წინათ, რომ ტერიტორია თავისი წინადადება ე. ი ხელში პალატის დაწესება გაიყვანა ამ კომისიისაში. ზოგიერთს ჰგონია, რომ ეს არის დასაწყისი ტერიტორიის და მარჯვენა მხარეებისა.

ფელტონი

სურათი

ჩვენს ხალხის ცხოვრებაში

I

რკინის გზაზე

(სურათი წარმოდგენს სამიკატონოს სოფელს ბუკაეთისაში; დოკუმენტი მხევერებს აკეთებს. სამიკატონოს წინ დგანს რამდენიმე გლეხი-კაცები.)

იმერელი გლეხი (ქართველ გლეხს უწინა დოკუმენტი):

რავა აფხაზივით გაჰყავა ე ოჯახ დაფსებულის გაკეთებული...

ქართელი გლეხი (უბუნი სულეი ჩაუწვია და იმერელს უწინა):

აფხაზივით კი არა, შეილო, თქვენებური მოტირალივით გაჰყავა.

იმერელი გლეხი

შიგ არა მჯდარხარ ვერ?

ქართელი გლეხი

ღმერთი გაატალღებს, მე მაგაში არ ჩაეჯღღ.

იმერელი გლეხი

რატომ, შე კაცო?

ქართელი გლეხი

რატომ და, იმიტომ რომ... ყვირილზე მინდოდა წასვლა... სურამში მივედი. ტანციში ფურგონი, იმაში ჩავეყარეს შედი-რვა კაცი ერთათ და ისე კი გამთქვიფა, ი ოხერმა, მანამ აქ ჩამოვიდოდით, როგორც მაწონი... მერე ვიფიქრე, ამას იქით, თუ კი-დენ წაველ მეტი, სულს ვეღარ ჩავაწვე მე-ტი—აქ დავჩი...
იმერელი

აწი, რავა აპირებ?

ქართელი

როგორ უნდა ვაპირობდე... დაუჯდები ჩვენებურ ურემზე და შემოემხებ: ალზევანს მივალ მარილზე, მარილს მოვიტან ბროლ-საო... და სალამომდინ შინ გრიალს მიეტა-ნინებ!...

II

ნატვრა

თავადი ზარბაზნის სახლში აჩიან შეყრდენი დასაასელები თავადნი: თვითონ სახლის პატრო-ნი ოთარ ზარბაზნი. გრიგოლ ფუქსაკატიშვილი, სვიმონ დაუდევარი, ანდრია ჭორიატუჭუნი (მე-ტი სახელწოდება) და ნინო სეკსელი.—ზო-

გნი ამათგანი ტატსკედ აჩიან წამოწალიდნი მუთაქსკედ და სახლისან ამთხარაგუნ, ზოგნი მუსელ-მოკვედიანი ხსეღან; ოთარ ზარბაზნიკს მუ-თაქს ჩაუდგია კალთაში, სედ დაზჭუნია და ჩა-ფიქრებულა.

ოთარ ზარბაზნი (თათქას გამოფხიზღდაო)

ნეტავი ერთი მილიონი მომცა!...

გრიგოლ ფუქსაკატიშვილი.

მერე?... რას იქმობ?

ოთარ ზარბაზნი.

რას ვიქმობ?... ჯერ მამე და მერმე გეტ-ყვი.

გრიგოლ ფუქსაკატიშვილი.

ჩოოში მილიონი მქონდეს, თორემ შენ კი არ მოგცემდი!

სვიმონ დაუდევარი (ოთარს) თქვი, რაღა; რას იქმობი, მილიონი რომ გქონდეს?

ოთარ ზარბაზნი.

რას ვიქმობი-და, სულ ყოველდღე მარო-ვინასა ვქამდი...

გრიგოლ ფუქსაკატიშვილი.

აკი გითხარ ჩოოში-მეთქი!... არა, შე ოხე-რო, მაგისთვის მილიონს როგორღა ნატ-

რობდი?... რმე შინა გაქვს და თოელი აგერ გარეთ არის.

ოთარ ზარბაზნი.

შაქარი, შეილო?

გრიგოლ ფუქსაკატიშვილი.

მერე, რა ბევრი შაქარი უნდა?... ერთი თაფი შაქარი სულ თავსა ღდის.

ნინო კოხეცელი.

ნეტავი მილიონი მამცა, თორემ მარო-ვინას თუნდა თვალთაც არ დავინახავდი...

ანდრია ჭორიატუჭუნი.

მა რას იქმობ?

ნინო კოხეცელი.

რას ვიქმობი-და, ვიყიდი კი ყარაბაღის ცხენებს, კარგს თოფ-იარაღს, გავიყინდი კი ქორ-მეძებრებს, ჯოგებს, კი სახლს ავაშე-ნებდი, ნათესავებს ასას თუმანს ვაჩუქებდი და მე ხან იქით გაუტყევი და ხან აქეთ!...

ანდრია ჭორიატუჭუნი

მე ერთ ალაგას ხაზინა მითხრეს დაფლუ-ლი... თამარ მეფის დროს არისო დაფლუ-ლიო... მგონია, ხუთი მილიონიც იყოს... თუ მივაგენ!...

ნინო კოხეცელი.

ხუთი მილიონი კი არა...

